

ฉากแห่งชีวิตในหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อ

LIFE SCENES OF WOMEN WITH UNPLANNED PREGNANCY AND CONTINUING TO TERM

สุรัสวดี เกษามา^{1*}, วรรณภา นาราเวช², สุภา วิตตามารณ²

Surassawadee Kesama^{1*}, Wanapa Naravage², Supa Vittaporn²

¹วิชาเอกการจัดการการสร้างสรรค์เสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹Major in Health Promotion Management, Faculty of Public Health, Thammasat University.

²คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

²Faculty of Public Health, Thammasat University.

*Corresponding author, e-mail: surassawadee.ks@gmail.com

Received: 3 August 2020; Revised: 27 May 2021; Accepted: 22 June 2021

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อที่เข้ารับบริการในบ้านพักชั่วคราว 2 แห่ง คือ บ้านพักฉุกเฉินและบ้านพระคุณ ทำการสัมภาษณ์จนได้ข้อมูลที่อ้อมตัวใช้เวลา 6 เดือน โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 17 คน จากผลการศึกษาพบว่า เหตุผลของความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์มี 3 เหตุผล คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านครอบครัวและสังคม รวมทั้งพฤติกรรมของคู่รัก สามีหรือฝ่ายชาย ส่วนต้นเหตุของการตั้งครรภ์เกิดจากปัญหาการคุมกำเนิด ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคู่รักและการถูกข่มขืน ฉากชีวิตของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีทั้งหมด 3 ฉาก ได้แก่ ฉากแรกคือชีวิตก่อนการตั้งครรภ์ประกอบด้วยเรื่องของครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม ฉากที่สองคือชีวิตระหว่างการตั้งครรภ์ ได้แก่ ความรู้สึกของผู้หญิงเมื่อทราบว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและครอบครัวเกี่ยวกับฝ่ายชายที่มารับผิดชอบและการถูกปฏิบัติจากครอบครัวของตนเอง เหตุผลของการต้องตั้งครรภ์ต่อเกิดจากอายุครรภ์เกินทำให้ไม่สามารถทำแท้งได้ ค่าใช้จ่ายในการทำแท้งแพงเกินไป กลัวบาปกรรมจากการทำแท้งและการถูกข่มขืนให้ตั้งครรภ์ต่อ และฉากสุดท้ายคือชีวิตหลังคลอดของผู้หญิงที่ต้องเลือกระหว่างฝากเลี้ยงบุตรไว้กับบ้านพักชั่วคราวก่อนหรือเลือกยกบุตรให้มูลนิธิ ผลการวิจัยยังมีเสียงจากผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่ต้องการให้สังคมเข้าใจและอย่าซ้ำเติมกับเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตของพวกเขา ประสบการณ์ของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งช่วงเวลาก่อนการตั้งครรภ์ ระหว่างการตั้งครรภ์และหลังคลอด โดยความไม่พร้อมมาจากบริบทของชีวิตทั้งทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีปัญหาค่าใช้จ่าย พฤติกรรมของฝ่ายชายที่แสดงออกถึงความไม่รับผิดชอบและสังคมที่แตกต่างกันที่ไม่ยอมรับการตั้งครรภ์ก่อนแต่งงานรวมทั้งตั้งครรภ์ในวัยเรียน ท้ายสุดการศึกษานี้มุ่งหวังเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านเรื่องเล่าของผู้หญิงเหล่านี้ เพื่อให้สังคมรับรู้ เข้าใจและลดการตีตราชีวิตของผู้หญิงเมื่อต้องอยู่ในภาวะตั้งครรภ์ไม่พร้อมกับวาทกรรมหญิงใจง่าย

คำสำคัญ: ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ประสบการณ์ชีวิต บ้านพักชั่วคราว

Abstract

The objective of this research was to understand the life experiences of women with unplanned pregnancy and continued to term. This qualitative study was conducted using in-depth interviews and non-participant observations of women with unplanned pregnancy and continued to term in two shelters which were Emergency Housing and Home of Grace. The interviews were conducted until the data saturation which took around six months in 17 key informants. The results showed that there were three reasons for unplanned pregnancy which were the family economy, and family and social issues as well as cheating partner. The root cause of pregnancy was caused by the problem of misused contraception, the relationship between couple, and rape. There were 3 scenes in the life of women with unplanned pregnancy. The first scene was life before the pregnancy consists of family matters, economy, and society. The second scene was life during pregnancy include the feeling when women know she's pregnant, relationships between women and those around them involve irresponsible men and their family rejection. The reason for continued pregnancy was since the pregnancy was over, which made it impossible for an abortion. Also, the cost of an abortion was too expensive, fear of the sin of abortion, and was being persuaded to continue the pregnancy. Lastly, the final scene is after delivery of women who had to select between either giving a child to the temporary rest home or Foundation. The results of the study also voice from women with unplanned pregnancy, showing a feeling of wanting society to understand and not aggravate what happened in their lives. The life experiences of women with unplanned pregnancies can occur before and during pregnancy as well as after delivery. The problems of unplanned pregnancy were the family background, socioeconomic status with expenses burden, irresponsible of men, and different societies with unacceptable of pregnancy before married and pregnancy during study. Finally, this study intends sharing experiences of these women with unplanned pregnancies to make the society aware and understand the lives of women living with unintended pregnancies without blaming that they are promiscuous.

Keywords: Unplanned Pregnancy, Life Experiences, Shelters

บทนำ

การศึกษาของ Sedgh, Singh, and Hussain [1] คาดประมาณว่าในปี ค.ศ. 2012 มีการตั้งครรภ์ทั่วโลก ประมาณ 213 ล้าน โดยมีผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมประมาณ 85 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 40 ของการตั้งครรภ์ทั้งหมด ส่วนสถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในไทย สถิติการทำแท้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 - 2558 พบว่าช่วงอายุที่มีการทำแท้งเพิ่มสูงขึ้นคืออายุ 25-44 ปี โดยปี 2558 พบว่าผู้ที่แท้งทั้งหมดเป็นผู้ทำแท้งถึงร้อยละ 43.1 และพบทุกกลุ่มวัย [2] และปี พ.ศ. 2554 - 2559 พบว่าอัตราการป่วยทางเพศสัมพันธ์กลับเพิ่มสูงขึ้นช่วงอายุ 15-24 ปี [3] นั้นหมายความว่ายังมีโอกาสเสี่ยงเรื่องของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมยังคงต้องดำเนินแก้ไขปัญหาดต่อไป

แม้เพียงหนึ่งชีวิตก็มีความหมาย ดังนั้นสาเหตุของการจากไปแม้เพียงแค่ชีวิตใดชีวิตหนึ่งจึงสำคัญ เจกเช่นปัญหาการเสียชีวิตของผู้หญิงตั้งครรภ์ที่มีสาเหตุสำคัญจากการทำแท้งเถื่อน เนื่องจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เมื่อผู้หญิงเกิดตั้งครรภ์ไม่พร้อมขึ้นมีอยู่ 2 ทางเลือก คือ การยุติการตั้งครรภ์หรือการตั้งครรภ์ต่อ [4] ซึ่งแม้ว่าจะเลือกทางใดย่อมมีผลที่ตามมา ทางเลือกแรกหากตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ก็ส่งผลให้กังวลเรื่องบาปกรรม

ถูกตีตราว่าเป็นแม่ใจร้ายฆ่าลูก [5] และหากเลือกทำแท้งเถื่อนยังส่งผลให้เกิดอันตรายจนอาจเสียชีวิตได้ ทางเลือกที่สองเมื่อผู้หญิงเลือกตั้งครรภ์ต่อ หากเป็นผู้หญิงที่อยู่ในสถานะโสดอาจถูกมองว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ถูกตีตราหรือถูกประณามจากคนรอบข้าง เกิดความอับอายจากสังคมไม่ยอมรับ [6-7] ซึ่งหากมองถึงผลที่ตามมา การเลือกตั้งครรภ์ต่อในผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าทำไมผู้หญิงเหล่านี้ยังเลือกตั้งครรภ์ต่อไป และเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้างโดยศึกษาผ่านการเล่าชีวิตของผู้หญิงที่อยู่ระหว่างตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรแล้ว

เมื่อเลือกตั้งครรภ์ต่อผู้หญิงต้องเผชิญกับปัญหาทั้งด้านครอบครัวและสังคม จนต้องแก้ปัญหาเพียงคนเดียว [8] จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือระหว่างการจัดตั้งครรภ์และหลังคลอด [9] เพราะไม่สามารถเดินกลับสู่สังคมเดิมได้ บ้านพักชั่วคราวจึงเป็นอีกทางเลือกเพราะเป็นสถานที่ให้ความช่วยเหลือทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดูแลช่วยเหลือเด็กชั่วคราวกรณีแม่ยังไม่พร้อม หรือจัดหาครอบครัวบุญธรรมให้เด็กหากแม่ไม่พร้อมจะเลี้ยงดูและที่สำคัญยังเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงที่ต้องการปกปิดการตั้งครรภ์อีกด้วย

“บ้านพักฉุกเฉิน” เป็นบ้านพักชั่วคราวให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงและเด็กที่กำลังประสบปัญหาสังคมทุกรูปแบบ รวมทั้งกรณีของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และ “บ้านพระคุณ” ก็เป็นบ้านพักชั่วคราวสำหรับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยเฉพาะ ซึ่งบ้านพักทั้งสองแห่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ฉะนั้นการเลือกบ้านพักฉุกเฉินและบ้านพระคุณเป็นพื้นที่สำหรับศึกษาผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อ จึงเป็นการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่กำลังประสบปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guide) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของ Husserl ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการให้ความหมายด้วยตัวของบุคคลที่มีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้น ๆ [10] โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาในบ้านพักชั่วคราวสองแห่ง คือ บ้านพักฉุกเฉินและบ้านพระคุณ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้หญิงที่เข้ารับบริการในบ้านพักชั่วคราวที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์ไม่พร้อมกำลังตั้งครรภ์อยู่ โดยมีอายุครรภ์ตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปหรือคลอดบุตรแล้วและบุตรมีอายุไม่เกิน 1 ปี และยินดีเข้าร่วมการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยต้องสร้างความไว้วางใจและสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก ทำการศึกษาจนข้อมูลครบถ้วนหรืออิ่มตัว (Saturation of Data) รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 17 คน อยู่ในช่วงอายุ 16-36 ปี แยกเป็นผู้หญิงกำลังตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ระหว่าง 3 เดือน ถึง 8 เดือน จำนวน 13 คน และผู้หญิงที่คลอดบุตรแล้วโดยบุตรมีอายุตั้งแต่ 7 วัน ถึง 1 ปี จำนวน 4 คน รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 และการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกรณีบ้านพักฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่ของบ้านพักช่วยดูแลในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพราะความหลากหลายของผู้หญิงที่เข้าพักและมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนัดวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะดวกให้สัมภาษณ์ผ่านทางเจ้าหน้าที่โดยตรง เมื่อถึงวันนัดหมายผู้วิจัยได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

สำคัญจากเจ้าหน้าที่ และก่อนเริ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้พูดคุยและสอบถามเรื่องทั่วไปและหากสังเกตถึงความคุ้นเคยกันแล้ว จึงเริ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป แต่ถ้าหากสังเกตเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังไม่ให้ความไว้วางใจกับผู้วิจัย อาจต้องขออนัดสัมภาษณ์อีกครั้งในวันอื่นต่อไป

กรณีบ้านพระคุณ เนื่องจากผู้หญิงที่เข้าพักมีจำนวนน้อยและมีช่วงเวลาว่างให้ผู้วิจัยสามารถจัดกิจกรรมทำร่วมกัน ผู้วิจัยจึงนัดทำกิจกรรมกับผู้หญิงทุกคนที่เข้ารับบริการในบ้านพักผ่านเจ้าหน้าที่ ส่วนกิจกรรมที่จัดขึ้นคือ “การระบายสีด้วยใจ” โดยให้ผู้หญิงทุกคนได้ระบายสีหรือวาดภาพตามความรู้สึกซึ่งกิจกรรมนี้นอกจากจะช่วยสานสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันแล้ว ยังทำให้ผู้วิจัยเห็นผู้หญิงอีกมุมมองจากกริยาท่าทางและคำบอกเล่าความรู้สึกผ่านภาพหรือสีที่ระบาย เมื่อมีผู้หญิงคนใหม่เข้าพักผู้วิจัยจะจัดกิจกรรมเช่นนี้เหมือนกัน และหากวันใดไม่มีการทำกิจกรรมผู้วิจัยจะเข้าเยี่ยมพูดคุย ทำอาหารหรือรับประทานอาหารร่วมกัน และช่วยเหลือลูกของผู้หญิง ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและคุ้นเคยกันมากขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงจะเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการขอสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนัดวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะดวกให้ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจดบันทึกตรวจสอบกับแฟ้มข้อมูลของทางบ้านพักชั่วคราว และใช้วิธีรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมควบคู่กับการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องบันทึกเสียงและแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guide) เป็นตัวช่วย ก่อนการนำเครื่องมือไปใช้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยส่งแนวคำถามการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาครอบครัว, ผู้เชี่ยวชาญด้านมานุษยวิทยา และผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะฉุกเฉินและความรุนแรงในสตรี เพื่อให้ได้แนวคำถามการสัมภาษณ์ที่มีความถูกต้องตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ รวมทั้งการใช้ภาษาเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นการศึกษา หลังจากนั้นได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องมีความเหมาะสมและชัดเจนก่อนใช้จริงเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึก

จริยธรรมในการวิจัย

วิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 3 รหัสโครงการวิจัยที่ 177/2561 และปฏิบัติตามหลักจริยธรรมโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนจะได้รับรู้ข้อมูลและซักถามจนเป็นที่เข้าใจ โดยให้เวลาผู้ให้ข้อมูลสำคัญตัดสินใจก่อนลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยให้เรียบร้อยจึงจะเริ่มการสัมภาษณ์เชิงลึก นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกเก็บเป็นความลับและไม่มีการระบุชื่อใด ๆ ที่ทำให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นใคร โดยผู้วิจัยใช้นามสมมติในการเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ [11] มีดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึกควบคู่กับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการบันทึกเสียงสัมภาษณ์มาถอดเทป แบบคำต่อคำและอ่านบทสัมภาษณ์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน
3. สรุปเป็นประเด็นหลัก โดยจัดประเด็นย่อยมารวบรวมเป็นกลุ่มเดียวกันแล้วเขียนอธิบายประเด็นใหม่ที่มีความต่อเนื่อง เพื่ออธิบายข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน

4. เขียนสรุป วิเคราะห์รายงานวิจัยอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

เรื่องราวชีวิตของหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อ เมื่อผู้วิจัยได้เข้าศึกษาชีวิตของพวกเธอเหล่านี้มากขึ้น ทำให้มองเห็นประเด็นสำคัญที่ซ่อนอยู่ภายใต้ประสบการณ์ชีวิตของพวกเธอ สรุปได้ 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. เหตุผลของความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์
2. ต้นเหตุของการตั้งครรภ์ครั้งนี้
3. ฉากชีวิตของผู้หญิง
 - 3.1 ฉากชีวิตก่อนการตั้งครรภ์
 - 3.2 ฉากชีวิตระหว่างการตั้งครรภ์
 - 3.3 ฉากชีวิตหลังคลอด

4. เสียงจากผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

1. เหตุผลของความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์

ความไม่พร้อมเกิดขึ้นตอนไหน และเมื่อไหร่ถึงเรียกว่า “การตั้งครรภ์ไม่พร้อม” หญิงกลุ่มนี้จึงเป็นบุคคลที่ตอบคำถามนี้ได้ดีที่สุด และคำตอบที่ได้พบว่าเหตุผลของความไม่พร้อมตั้งครรภ์แยกเป็น 3 ด้าน มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจครอบครัว

หญิงกลุ่มนี้มีการรับผิดชอบดูแลหรือเป็นเสาหลักของครอบครัว และฐานะทางครอบครัวไม่ดี และถ้าหากต้องเลี้ยงดูบุตรจึงอาจมีปัญหาเพิ่มขึ้น และบางคนเมื่อตั้งครรภ์ยังเป็นอุปสรรคในการทำงาน ทำให้ตัดสินใจลาออกจากงาน ยิ่งส่งผลให้ขาดรายได้ตามมา

“เพราะเราไม่มีเงินแบบไม่มีอะไร สิ่งแวดล้อมมันก็ไม่เอื้ออำนวย ญาติพี่น้องก็ไม่มี บ้านก็ไม่มีไปอยู่ยังงี้เลี้ยงลูกยังงี้ อยู่หอเหอเป็นไปไม่ได้ นั่นแหละค่ะ ที่ของหนูไม่พร้อม” (กวาง, อายุ 32 ปี)

“ไม่มีงานทำแล้วก็ไม่มีเงินใช้ เพราะกลัวทางบริษัทเขารู้ เพราะหนูชอบหน้ามีดอะ แล้วมันเป็นเครื่องจักรงี่งี่ หนูกลัวไปเสียชีวิตโรงงานเขา” (พิณ, อายุ 27 ปี)

“ก็เรามีปัญหาค่าใช้จ่าย เราคือ เราเลี้ยงลูกคนเดียว แล้วน้องก็ตัวเล็ก น้องสี่ขวบ ลูกก็จะสามขวบอย่างเงี้ย พ่อแม่เราต้องรับผิดชอบ พ่อแม่ไม่ได้ทำงาน เราให้พ่อแม่เลี้ยงลูกให้ แล้วปัญหาค่าใช้จ่ายมันก็จะเยอะจริง มันเยอะจนแบบ ถ้าถามว่าจะเลี้ยงคนเดียว แต่คือปัญหามันเยอะ ช่วงที่ปัญหามันรุมหมดทุกอย่างเลย มันก็เลยไม่ไหว” (ปาน, อายุ 25 ปี)

1.2 สังคมและครอบครัว

สังคมปลูกฝังคำว่า “ท้องไม่มีพ่อ” เป็นสิ่งที่เบียดเบียนไปจากบรรทัดฐานของสังคม เมื่อหญิงตั้งครรภ์แต่ฝ่ายชายกลับปฏิเสธความรับผิดชอบ ทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับจึงต้องปกปิดการตั้งครรภ์ครั้งนี้ และ “การท้องในวัยเรียน” สังคมยังกล่าวหาว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดีและครอบครัวเกิดความอับอายและเสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล จึงต้องปกปิดการตั้งครรภ์เป็นความลับ

“แล้วเราทำงานที่นั่นมานาน เรารู้จักกันหมดเลย เขาถามว่าอ้วนเนอะ น้องมีน้องเหอ อะไรอย่างนี้โฮ หัวผัวที่ไหน มีน้อง อะไรอย่างนี้อารมณ์นี้...สังคมหนูตอนนี้ที่หนูอยู่อะ” (ปาน, อายุ 25 ปี)

“...กลัวคนที่บ้านรู้ กลัวญาติพี่น้องรู้” (เตย, อายุ 20 ปี)

“ตอนนั้นก็โดนแม่ตำ (หัวเราะ) ก็ปรึกษากับพี่ เขาให้มาอยู่ที่นี้แล้วให้ปิดเรื่องนี้ไว้ ไม่อยากให้คนอื่นรู้...ก็กลัวอายคนอื่นด้วยค่ะ แล้วก็ยังเรียนอยู่ด้วย” (แอน, อายุ 16 ปี)

1.3 พฤติกรรมของคู่รัก สามีหรือฝ่ายชาย

เมื่อผู้หญิงเกิดตั้งครรรค์ขึ้นฝ่ายชายกลับไม่รับผิดชอบในการกระทำและปฏิเสธให้ความช่วยเหลือ ส่วนผู้หญิงที่อยู่กินกับสามีจนมีลูกด้วยกัน สามีกลับมีพฤติกรรมไม่สามารถรับผิดชอบหรือทำหน้าที่ของสามีและพ่อที่ดีได้

“...มีปัญหาเรื่อยแหละ ปัญหาผู้หญิง แอบคุยกับผู้หญิงอะไรยังงี้...คือเขาพาผู้หญิงมาที่บ้าน พามาแล้วก็เหมือนไม่ได้สะทกสะท้าน หรือว่ากลัวเราเสียใจ หรือไม่คิดว่าลูกจะอะไรยังงี้เลย...” (มิน, อายุ 33 ปี)

“แล้วเราทำงานอยู่คนเดียวอะ มีแต่หาๆ แล้วเงินลงทุนอะไรก็เงินของเราหมด เขาไม่เคยจะช่วยเหลือเลยนะเรื่องเงิน” (ปอ, อายุ 31 ปี)

“เขาก็ไม่ได้ว่าอะไร ...ไม่ (เสียงเบาๆ)...เขาก็หายไปเลย” (เตย, อายุ 20 ปี)

2. ต้นเหตุของการตั้งครรรค์ครั้งนี้

ต้นเหตุของการตั้งครรรค์ของผู้หญิงมีทั้งเหมือนและแตกต่างกัน โดยพบว่าการคุมกำเนิดเป็นสาเหตุหลักของการตั้งครรรค์ เนื่องจากไม่ได้คุมกำเนิดเลยเพราะคิดว่าตนเองไม่ตั้งครรรค์ได้ง่าย ๆ เกิดจากความชะล่าใจ ล้มเลิกการคุมกำเนิดเพราะเคยได้รับผลข้างเคียงจากการใช้ยาคุมกำเนิด เช่น คลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ เป็นต้น ส่วนผู้หญิงที่คุมกำเนิดกลับใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้องหรือมีความเสี่ยงสูงให้เกิดการตั้งครรรค์ ได้แก่ การกินยาคุมฉุกเฉินหลังมีเพศสัมพันธ์ ใช้วิธีการหลั่งนอกและการลืมรับประทานยาคุม ซึ่งการคุมกำเนิดพบว่ายังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคู่รัก คือฝ่ายชายขอปฏิเสธการสวมถุงยางอนามัยระหว่างมีเพศสัมพันธ์กัน และอีกสาเหตุคือเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าเนื่องจากถูกข่มขืนหรือสถานการณ์บรรยากาศทำให้ผู้การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจจึงไม่ได้มีการเตรียมการคุมกำเนิด

ตั้งเรื่องราวของ ชมพู่ เคยมีลูกมาแล้ว 3 คน เธอถูกพี่เขยของตัวเองข่มขืนทำให้ตั้งครรรค์ลูกคนที่สี่ ระหว่างที่เล่าเหตุการณ์นี้ สีหน้าของเธอแสดงออกถึงความรู้สึกกังวลและมีน้ำเสียงคล้ายจะร้องไห้

“เขาก็โทรมาให้เราไปหา บอกว่าพี่สาวไม่อยู่ เราก็ไปซักรีดแทนนะ ก็เขาก็ให้ค่าจ้างซักรีดเรานี่ร้อยมั้ง แล้วให้เรานอนพักที่นั่น บอกเตี้ยพี่สาวกลับมา พี่สาวก็ไม่กลับ แล้วเขามา มา ตอนเที่ยงคืน เขาแอบเขาไม่ได้กินเหล้า ไม่ได้อะไร แต่เขาตัวใหญ่มาก เขาขึ้น แล้วเขาก็ทุบเรา ตีเรา ไร่เราอะ เราก็ขัดขืนไม่ได้” (ชมพู่, อายุ 34 ปี)

“ไม่เคยคุมเลย เพราะคิดว่าเป็นคนดีมีหน้า อะไรแบบนี้ คงไม่มีหรอก เพราะคนแรกกว่าจะมีก็กินานเหมือนกัน มาแบบไม่รู้ว่าเป็นเหมือนกัน คนแรกก็ไม่ได้คุม” (ยีนส์, อายุ 30 ปี)

“เพิ่งมากินยาคุมตอนคบกับแฟนคนนี้ กินก็ลืมบ้างอะไรบ้าง” (ชออุ๋, อายุ 25 ปี)

“ไหน ๆ ก็กินาน ๆ ทีมา ยาคุมฉุกเฉินแล้วกัน...ครั้งล่าสุดที่มีอะไรกันเขาก็ไม่ได้ใส่ แต่เขาก็ไม่ได้หลังข้างใน ก็ข้างนอก เราก็กินยาคุมฉุกเฉินกันไว้อีกรอบหนึ่ง ตามปกติที่เราเคยทำ” (ดาว, อายุ 24 ปี)

3. จากชีวิตของผู้หญิง

ประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงสะท้อนให้ผู้วิจัยได้มองเห็นภาพชีวิตที่อยู่เบื้องหลังหรือเรื่องราวที่ผ่านมาแล้วก่อนการตั้งครรรค์ จนมาถึงภาพชีวิตของพวกเขาในขณะที่กำลังตั้งครรรค์และภาพชีวิตหลังการตั้งครรรค์หรือหลังคลอด โดยเริ่มเรื่องราวดังต่อไปนี้

3.1 จากชีวิตก่อนการตั้งครรภ์

การจะเข้าใจชีวิตที่แท้จริงของผู้หญิงคนหนึ่งว่าผ่านอะไรมาบ้าง และบริบทชีวิตของเธอเป็นมาอย่างไร ผู้วิจัยจึงเริ่มการถ่ายทอดเรื่องผ่านการเล่าชีวิตของผู้หญิงที่ผ่านมาในอดีตก่อนตั้งครรภ์ เรื่องราวชีวิตของแต่ละคน มีหลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วย 2 หัวข้อคือ ครอบครัว และเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1) ครอบครัว

รูปแบบครอบครัวของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีหลากหลายรูปแบบ แบบที่หนึ่งคือครอบครัว “สมบูรณ์” ที่มีทั้งพ่อ แม่ และเศรษฐกิจครอบครัวดี แบบที่สองมาจากครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง โดยมีความสัมพันธ์กับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงที่ไม่ค่อยดี ท้ายสุดคือผู้หญิงที่มาจากครอบครัวที่ถูกเลี้ยงดูโดยญาติ

ดังเช่นเรื่องราวครอบครัวที่สมบูรณ์ของ ดาว เธอตั้งครรภ์ขณะกำลังศึกษาอยู่ที่ 3 ในคณะที่เกี่ยวข้องกับสาขาชีพ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง เธอเป็นลูกสาวคนเดียว พ่อและแม่มีอาชีพรับราชการ มีหน้ามีตาในสังคม เศรษฐกิจทางครอบครัวดี สิ่งเหล่านี้เสมือนเป็นเครื่องค้ำคอเธอไว้ เมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นยิ่งตอกย้ำให้เธอรู้สึกว่าตนเองเป็นต้นเหตุให้ครอบครัวอับอายและผิดหวัง

“อะ...อะไรเกิดขึ้นเรารู้นะ เพราะเราเป็นคนล้าย ๆ ความหวังของตระกูลเลย ผังแม่ ผังพ่อ ก่อนข้างมีหน้ามีตาในหมู่บ้าน ในอำเภอ แล้วยิ่งชาวบ้านอะ อืม คนอีสานอะ ส่งลูกเรียน โน้นโน้น (ทำเสียงเล็ก ๆ) คาดหวังธรรมดา ก็เลยรู้เลยแบบ ถ้าเราทำแบบนี้เหมือนเราหักหน้าตระกูลเลยนะ เราทำเรื่องที่โหดร้ายที่สุดเลย” (ดาว, อายุ 24 ปี)

“ทางหนูไม่ถูกกับพ่อเลี้ยงด้วยเพราะแม่อยู่กับพ่อเลี้ยงเช่าห้องอยู่ แล้วก็พี่น้องสาวคนหนึ่ง ก็อยู่ไม่ได้ อยู่แล้ว เพราะหนูมีปัญหากับพ่อเลี้ยง” (เบียร์, อายุ 21 ปี)

“หนูก็เรียกได้ว่าโตมาด้วยตัวเอง ตั้งแต่เด็ก ๆ อยู่แล้ว แต่โทรคุย โทรอะไรก็ยังคงติดต่อกัน แต่แบบว่าไม่ได้ (จิปาก) ไม่ได้ไปหาเขา เจอปีหนึ่งเจอหน้าพ่อแม่ไม่ถึงสามครั้งอะไรแบบเนี่ย” (ชออุ, อายุ 25 ปี)

2) เศรษฐกิจและสังคม

ผู้หญิงมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง ส่วนใหญ่เรียนถึงชั้นมัธยมศึกษา ส่งผลกระทบต่อรายได้บางครั้ง ไม่เพียงพอจ่ายแต่ละเดือน ด้วยภาระที่ต้องรับผิดชอบทั้งครอบครัว และสังคมที่ผู้หญิงต้องเผชิญเป็นไปในทิศทางที่มีค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมที่มองผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนแต่งงาน หรือตั้งครรภ์ในวัยเรียน หรือท้องไม่มีพ่อเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน ก่อให้เกิดความอับอายและเสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัว

“บางเดือนก็พอใช้บ้าง บางเดือนก็ไม่พอ” (เบียร์, อายุ 21 ปี)

“สังคมก็ต้องรับรู้ ว่าเป็นครอบครัวของเรา นี่คือแฟนของเรา นี่คือพ่อของลูก นี่คือท้องพร้อม ส่วนอันนี้เราไม่รู้ด้วยซ้ำว่า อะ...มึงไปคบกับไอ้นี้ตอนไหนอะ ไม่มีใครรู้ว่า ไปคบกันตอนไหน แล้วท้องกันได้ยังไง ไหนบอกไม่มีแฟน อืม...คำถาม มันเริ่มมาละ” (ปาน, อายุ 25 ปี)

“(ครุ่นคิด) ไม่พร้อมที่ตัวเรามากกว่า เพราะค่าใช้จ่ายขนาดนี้มันสูง ไหนจะค่ากิน ค่าอยู่ มันก็เยอะแล้ว ไหนจะเอาลูกมาอีก ภาระเราเพิ่มขึ้นอีก ก็เลยไม่พร้อมที่จะดูแลเขาต่อไป” (ชมพู่, อายุ 34 ปี)

จากชีวิตของผู้หญิงก่อนการตั้งครรภ์แสดงให้เห็นถึงต้นทุนชีวิตเดิมของผู้หญิงที่ไม่พร้อมตั้งแต่ต้นทั้งในเรื่องของครอบครัว สังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งกลายเป็นพื้นเพชีวิตที่อาจจะส่งผลต่อความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์

3.2 จากชีวิตระหว่างการตั้งครรภ์

ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเบื้องหลังชีวิตของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมแล้ว เรื่องราวต่อไปจะเข้าสู่ช่วงชีวิตของผู้หญิงระหว่างการตั้งครรภ์ ประกอบด้วย 4 หัวข้อ คือ ความรู้สึกเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและครอบครัว ความจำเป็นต่อ “ตั้งครรภ์ต่อ” และแรงผลักดันที่ทำให้ชีวิตต้องมาอยู่บ้านพักชั่วคราว ดังนี้

1) ความรู้สึกเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์

ผู้หญิงส่วนใหญ่รู้ว่าตั้งครรภ์จากการสังเกตความผิดปกติของร่างกายที่เกิดขึ้นทั้งการมีประจำเดือนขาด อ้วนขึ้นหรือการกินมากขึ้น เมื่อเกิดความสงสัยจึงตรวจด้วยวิธีทางการแพทย์เพื่อยืนยันอีกครั้ง และเมื่อมั่นใจว่าเกิดตั้งครรภ์ขึ้นจริงแล้ว ทั้งที่เรื่องนี้ควรเป็นข่าวที่น่ายินดีหากเป็นผู้หญิงทั่วไป แต่ความรู้สึกของผู้หญิงเหล่านี้กลับรู้สึกตกใจเพราะเป็นเหตุการณ์ในชีวิตที่ตนเองไม่ได้คาดคิดมาก่อน ทำอะไรไม่ถูก สับสนกับเรื่องที่เกิดขึ้น และเสียใจเพราะพลาดโอกาสบางอย่างไปทั้งการทำงานหรือการเรียน ความคิดและความรู้สึกเหล่านี้วอกไปมา แต่ก็มีผู้หญิงบางคนรู้สึกดีใจ แต่เป็นความดีใจระยะสั้น ๆ เพราะว่าแม้การตั้งครรภ์จะเกิดจากความตั้งใจ แต่เมื่อชีวิตกลับเกิดความไม่พร้อมภายหลัง ความรู้สึกกลับเป็นทุกข์ใจแทน

“เสียใจนะ เสียใจ เสียใจอยู่ คือหนูคิด คิดตลอดอะว่ามันใช่หรือวะ คือความรู้สึกเรา เป็นเด็กเที่ยวเด็กเที่ยวไซ้ใหม่ละ เด็กติดเพื่อน เด็กแบบอยู่แต่กับแก๊งวงเหล่าอะไร อย่างนี้แหละพี่ มันใช่หรือวะ อยู่ดี ๆ จะมาให้แบบอะ คล้าย ๆ เราแทนตัวเองเป็นเสื่อ อะไรอย่างเนี่ย ชอบเที่ยวชอบอะไรอย่างเนี่ย อยู่ดี ๆ จะให้เสื่อมาอุ้มท้อง มันใช่หรือวะ ผันไปหรือเปล่าวะ หนูคิดตลอดเลยนะ ผันไปหรือเปล่าอะไรอย่างเนี่ย...”
(พิน, อายุ 27 ปี)

“ตอนนั้นหนูทำอะไรไม่ถูกเลยไม่กล้าบอกครอบครัว คือคิดจะเอาออกเลยนะ คือไม่พร้อมอะ”

(เบียร์, อายุ 21 ปี)

“เสียใจอะ ทำอะไรไม่ถูกเหมือนกัน กลัวด้วยอะ (หน้าเศร้า ๆ เสียงสั้นเครือเล็กน้อย)” (แอน, อายุ 16 ปี)

“แล้วพอมาท้องปั๊บสองซัด อึ้ง ทำอะไรไม่ถูก แล้วมันแบบซ็อกอะอะ ความฝันที่เราคิดไว้วางแผนไว้ตั้งแต่แรกดับวูบลงเลย มีวูบหนึ่งที่แบบเอาใจดีวะ...แต่ตอนนั้นก็คือมีอะ มันท้อ ว่าอะไร ทำไม่มาตอนนี่...”

(ฝน, อายุ 32 ปี)

“มันสับสนนะ สับสนยิ่งกว่าตอนเป็นวัยรุ่นอีก อะไรวะ..ต้องมาเจอเรื่องอย่างนี้ด้วย ตัดสินใจยังไงวะ โอ้ย!”

(ปอ, อายุ 31 ปี)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและครอบครัว

เมื่อผู้หญิงเกิดตั้งครรภ์ขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับครอบครัวที่หมายถึงฝ่ายชายหรือคู่รัก และครอบครัว ผลการศึกษาเป็นดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์กับฝ่ายชาย เมื่อผู้หญิงทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่เริ่มมองไปยังความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและฝ่ายชายเป็นอันดับแรก แต่ฝ่ายชายกลับปฏิเสธความรับผิดชอบ ทอดทิ้งหรือขาดการติดต่อปล่อยให้การตัดสินใจขึ้นกับผู้หญิงเพียงคนเดียว ในการศึกษาพบผู้หญิงเพียงคนเดียวที่ไม่ทราบว่าทำให้ฝ่ายชายคนใดเป็นคนรับผิดชอบร่วมกัน เนื่องจากเธอมีอาชีพเป็นหมอนวดทำให้เปลี่ยนคู่นอนบ่อยครั้ง ส่วนผู้หญิงที่อยู่กินกับสามีและมีลูกด้วยกันแล้ว พบว่ามีความรุนแรงภายในครอบครัวเกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้ผู้หญิงใช้ความสัมพันธ์เหล่านี้ในการตัดสินใจด้วยว่าเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม

ตั้งเรื่องราวของ น้ำอิง เธอคบหากับแฟนมาได้ประมาณหนึ่งปี ตกลงกันว่าจะมีลูกด้วยกันจึงไม่ได้คุมกำเนิด แต่เมื่อตั้งครรภ์แล้วฝ่ายชายกลับไม่รับผิดชอบและบอกเธอให้ไปเอาเด็กออก

“คือเขาบอกให้หนูเอาเด็กออก ตั้งแต่หนูท้องได้สองสัปดาห์...(เสียงเบา ๆ) หนูว่า หนูไม่เอาออก จะเก็บไว้ ยังไงก็ลูก สายเลือด หนูบอกอย่างนี้ (เสียงกระแทก)...”
(น้ำอิง, อายุ 20 ปี)

“ฝ่ายชายกับบล็อกเบอร์ บล็อกเฟส บล็อกไลน์หนูหมดเลยติดต่อไม่ได้”
(เบียร์, อายุ 21 ปี)

“แฟนบอกว่า เขาเป็นหมัน เขามีลูกไม่ได้ อืม ก็เลยงง ก็เลยแบบ อ้าว แล้วเราก็ไม่ได้ไปยุ่งกับใคร เขาบอกว่าเขาเป็นหมัน...”
(ยีนส์, อายุ 30 ปี)

“มีปัญหาเกี่ยวกับแฟน เขาแรงชายด้วย คือเขาเมามาคุยกันก็ไม่รู้เรื่อง คือทำร้ายร่างกายกัน ก็คือเราก็ออด้วย ตอนนั้นก็เลยไปแจ้งตำรวจ เพราะว่าเขาต้อยที่หน้า และแกว่งเหล็กมา แล้วเขาก็บีบเหมือนบีบคอจะให้ตาย” (ซิม, อายุ 25 ปี)

ความสัมพันธ์กับครอบครัว คำว่า “ครอบครัว” ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้องหรือญาติ เมื่อครอบครัวรับรู้ว่ามีผู้หญิงเกิดตั้งครรรภ์กลับไม่ให้ความช่วยเหลือ โดยการศึกษาให้ความช่วยเหลือ หมายถึง การเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้หญิงตั้งแต่รู้ความจริง รวมไปถึงการยอมรับในตัวผู้หญิง แต่ครอบครัวกลับดูตำหนิหรือกล่าวหา และยังมีผู้หญิงบางคนเลือกปกปิดครอบครัว เพื่อหวังว่าหลังคลอดจะยกบุตรให้มูลนิธิ และกลับไปใช้ชีวิตปกติ

“แล้วที่นี้พอหนูท้อง หนูบอกเขาว่า พ่อหนูมีหลานให้แล้วนะ พ่อจะเอาไปเลี้ยงไหม เขาพูดคำแรกเลยไปเอาออก...(ร้องไห้แบบสะอื้นเบา ๆ)” (น้ำอิง, อายุ 20 ปี)

“เขาสาปแช่งหนูต่าง ๆ นานาเลยนะ เขาโกรธมาก (เสียงเริ่มสั่น) ทำได้ยังไง อย่างมาเรียกว่าแม่ว่าแม่” (ดาว, อายุ 24 ปี)

“ก็คือแบบ พยายามจะใส่อะไรก็ได้ที่มันใหญ่ ๆ ไม่ให้ใครสังเกต...เขา (พี่สาว) ก็บอกว่า อย่าให้รู้นะว่าท้อง ถ้ารู้ว่าท้องไม่เอาเลยนะ จะไปอยู่ไหนก็ไปเลยนะ (เสียงสูง) แค่นี้มาระกียะมากพอแล้ว”

(ผักกาด, อายุ 36 ปี)

3) ความจำเป็นต้อง “ตั้งครรรภ์ต่อ”

ผู้หญิงเมื่อตัดสินใจว่าการตั้งครรรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรรภ์ที่เรียกว่า “ไม่พร้อม” ส่วนใหญ่เลือกหรือมีความต้องการจะทำแท้ง แต่แล้วท้ายสุดไม่สามารถทำแท้งได้สำเร็จ ผู้หญิงเหล่านี้จึงต้องจำใจและจำเป็นต้องตั้งครรรภ์ต่อ โดยเหตุผลของการทำแท้งไม่สำเร็จมีดังต่อไปนี้

อายุครรรภ์เกิน ความพยายามในการหาสถานบริการทำแท้งที่ปลอดภัยของผู้หญิงกว่าจะมีข้อมูลเพียงพอก็สายเกินไป เนื่องอายุครรรภ์เกินทำให้มีความเสี่ยงสูงในการทำแท้ง ด้วยความเป็นห่วงชีวิตและความปลอดภัยของตนเอง จึงจำเป็นต้องตั้งครรรภ์ต่อ

ดังเรื่องราวของแอน กำลังศึกษาด้วยชั้นมัธยมศึกษา เมื่อรู้ว่าตั้งครรรภ์เธอเลือกปกปิดครอบครัวจนกระทั่งแม่รู้ความจริง ครอบครัวตัดสินใจให้เธอทำแท้ง เพราะยังเรียนหนังสืออยู่และฝ่ายชายก็ปิดความลับผิดชอบ แต่กว่าจะหาทางติดต่อไปยังหน่วยงานที่ช่วยเหลือให้ทำแท้งได้ปลอดภัย เธอกลับไม่สามารถทำแท้งได้ เพราะอายุครรรภ์เกิน ทำให้จำเป็นต้องตั้งครรรภ์ต่อไป

“แม่หาในเน็ตค่ะ ตอนแรกก็โทร เขาก็บอกว่า ตอนแรกให้ไปชาวดีตรวจ ให้ไปตรวจที่โรงพยาบาลคลองตัน ก่อน แล้วที่นี้ คือครรรภ์มันเยอะขึ้น ก็เลยถามว่ามีที่ไหนที่ให้พักใกล้ ๆ แถวนี้ไหมคะ เขาก็เลยบอกให้มาที่นี้ อะค่ะ เขาเอาออกให้ไม่ได้ คือเสี่ยงมาก และกักลัวด้วย คือใจจริง เราอยากเอาออก แต่ด้วยเอาออกไม่ได้ จึงต้องจำใจท้องต่อ” (แอน, อายุ 16 ปี)

“พอมันโตปั๊บมันเอาออกไม่ได้ไง พอมานี่นี้ บอกเขาว่าท้องไม่พร้อม เขาก็บอกว่าอายุครรรภ์มากแล้วเอาออกไม่ได้ก็เลยต้องเอาไว้” (ยีนส์, อายุ 30 ปี)

ปัญหาค่าใช้จ่าย ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการการทำแท้งได้ เนื่องจากค่าบริการที่สูงมากเกินไป ทำให้จำใจต้องตั้งครรรภ์ต่อ บางคนพยายามทำแท้งด้วยตัวเองโดยการทำงานหนัก ยกของหนักหรือการดื่มเหล้าหนัก แต่สุดท้ายก็ไม่สำเร็จ

“ตอนที่จะทำท้องนี้ออกหมื่นห้า เขาเรียกหมื่นห้า ก็แบบไม่ไหวหรอก จ่ายไม่ไหวขนาดนั้น อะไรยังงี้ มันก็เลย กลายเป็นว่าเราอ้อ พอเราอ้อ ระยะเวลาท้องเขามันก็โตขึ้น เราก้เลยตัดสินใจเอาไว้”

(วนิต, อายุ 36 ปี)

“ตรวจดูบ๊อบอะ รู้ว่าห้องก็อยากจะทำเอาออก ถ้ามึงเพื่อน ถ้ามึงอะไร มึงก็บอก ว่า มึงต้องใช้เงิน มึงมีเงินหรือ เราจะมีเขาอะ มึงลำบากอะ แค่มึงมันยังยากเลย แล้วนี่เงินตั้งเยอะ เราก็ไม่รู้ว่าจะไปเริ่มตรงไหน”

(ชมพู่, อายุ 34 ปี)

“หนูก็กินเหล้าหนักเลยตอนนั้นอะ ไปเที่ยวไปผับ เดินแรง ๆ ทำทุกอย่างอะ พยายามจะให้เขาออกอะ เพราะเราไม่มีเงินไปทำแท้งไซ้ใหม่ละ กินเหล้าข้ามวันข้ามคืน คือจะให้เขาออกเองอะ แต่ก็ไม่ออก...”

(พิณ, อายุ 27 ปี)

กลัวบาปกรรม ผู้หญิงที่คิดว่าจะทำแท้งกลับเปลี่ยนใจ เพราะความเชื่อเรื่องเวรกรรมและบาปจากการทำแท้ง ส่งผลให้กลัวการทำแท้ง

ตั้งเรื่องราวของ น้ำอิง เธอนับถือศาสนาคริสต์ เธอเชื่อว่าหากทำแท้งจะเป็นบาป

“...เพราะว่าถ้าทำไปมันก็บาปอยู่แล้ว แค่อคิดก็บาปแล้ว ว่าตามหลักศาสนาคริสต์นะ เขาห้ามฆ่าคน... ฆ่าคนคือบาป และถ้าเกิดว่าเราฆ่าลูก แล้วพอเรามีลูกจริง ๆ ก็คือ พร้อมจริง ลูกเราก็จะไปทำแบบนี้ ทำต่อกันไปเรื่อย ๆ เราแบบ อืม ไม่ทำดีกว่า”

(น้ำอิง, อายุ 20 ปี)

“ก็มีคนที่เคยทำมาแล้วเป็นรุ่นพี่ที่ทำงานด้วยกัน เขาทำมาหากินไม่ขึ้นเลย ก็ไม่รู้ว่าจะเกี่ยวกับที่ทำแท้ง หรือว่าเกี่ยวกับอะไรของเขาหรือเปล่า เพราะว่าส่วนมากที่เห็นคนที่ไปทำแท้งแบบเด็กตามตลอด เขาพูดให้ฟัง เราก็กลัว”

(เบียร์, อายุ 21 ปี)

“ตอนแรกเอาตรง ๆ นะ เคยคิดจะทำแท้ง...เอาตามตรงว่าคนไทยเขา เขาเหมือนความเชื่อที่ปลูกฝังกันมาว่า มันเป็นบาปติดตัวอะไรนู่นนี่นั่นอะไรอย่างนี้ แล้วเราก็ทำไม่ลงด้วย”

(ปอ, อายุ 31 ปี)

ถูกชักจูงให้ตั้งครรภ์ต่อจากคนรอบข้าง ผู้หญิงบางคนต้องการคำปรึกษาจากใครสักคน โดยเฉพาะเพื่อนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ หรือคนรอบข้างที่ให้คำปรึกษาต่างพยายามชักจูงด้วยคำพูดให้เลือกตั้งครรภ์ต่อ

“...เมิงอย่างน่าอะ เมิงอย่างอะไรนะ ยังงี้ ทุกคนก็ห้าม เพื่อนก็บอก ว่า เนี่ยคนเนี่ย เขายังจบแค่ ม.6 เอง แล้วคนที่จบแค่ ม.6 ม.3 อะ คนที่เขาไม่ได้มีขนาดตกกว่าเมิงอะ เขาทำยังไง เขาใจใหญ่กว่าเมิงอีกนะ...เพื่อนก็ให้กำลังใจว่าเราทำได้ไม่เป็นไรเดี๋ยวช่วยดูหลานเอง อยู่ข้าง ๆ เราก็เลยรู้สึก ว่า โอเคเราไปต่อแค่นั้น...”

(ดาว, อายุ 24 ปี)

“ปรึกษากับคนที่เป็รุ่นพี่ คนที่นับถือเป็นผู้ใหญ่ เป็นแม่ เขาก็บอกว่าเอาเค้าไว้เถอะ อย่าเอาเค้าออก... น้องสาวก็บอกให้เอาไว้ อย่าไปเอาออก”

(ฝน, อายุ 32 ปี)

4) แรงผลักดันที่ทำให้ชีวิตต้องมาอยู่บ้านพักชั่วคราว

เมื่อผู้หญิงตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อปัญหาไม่ได้จบเพียงเท่านี้ เพราะมีคำถามต่อว่า แล้วอนาคตหลังจากนี้จะดำเนินชีวิตอย่างไร ด้วยภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น สังคมไม่ยอมรับ และพฤติกรรมของสามีที่ไม่รับผิดชอบ ผู้หญิงเหล่านี้จึงเลือกขอความช่วยเหลือจากบ้านพักชั่วคราว เพื่อรับการบริการช่วยเหลือทั้งด้านร่างกายและจิตใจในระหว่างที่ตั้งครรภ์

ปัญหาค่าใช้จ่าย เมื่อเกิดตั้งครรภ์ขึ้น ส่งผลให้ผู้หญิงบางคนถึงกับทำงานหนักไม่ได้ จนต้องออกจากงาน และด้วยรายได้ก่อนตั้งครรภ์แทบไม่มีหรือไม่มีพอใช้อยู่แล้วในแต่ละเดือน จึงต้องการพึ่งพาครอบครัวหรือคนรอบข้าง หรือถ้าไม่มีครอบครัวคอยช่วยเหลือก็ต้องหาที่พักชั่วคราวเพื่อรอจนคลอด

ต้องการปลีกตัวออกจากสังคม ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยเฉพาะผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานจะถูกสังคมมองว่าปฏิบัติผิดแปลกไปจากที่ควรเป็น ผู้หญิงบางคนเมื่อตั้งครรภ์จึงเลือกปิดบังครอบครัวและสังคม เพราะ

กลัวการถูกนินทาหรือคำกล่าวหาเรื่องท้องไม่มีพ่อ เรียนหนังสือยังไม่จบแต่กลับท้อง และยังคงมองเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ส่งผลให้ผู้หญิงต้องหาทางออกจากสภาพสังคมเดิมนั้น

ดังเรื่องราวของ ผักกาด ฝ่ายชายไม่รับผิดชอบเมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์ เธอปกปิดทุกคนในที่ทำงาน เพราะกลัวจะถูกนินทา หลังเธอออกจากงานทำให้ขาดรายได้ จึงจำเป็นต้องไปพักที่บ้านของพี่สาว แต่เธอยังเลือกปกปิดเรื่องนี้ไม่ให้พ่อและพี่สาวรู้ต่อไป

“กลัวเขาคิดว่า นั่นแหละไม่รู้จักป้องกัน ทำให้ไม่รู้จักรักษาตัวเองอะไรประมาณนี้ ก็ไม่ต้องทุเมเท อะไรให้เขาโน่นนั่นนี่ ทำให้ไม่ดูแลตัวเอง ทำให้ไม่ป้องกัน ทำให้เวลามีอะไรกันไม่คุยกันก่อน มันมีอะไรหลาย ๆ อย่าง คำพูดของคนมันไม่เหมือนกันนะ” (ผักกาด, อายุ 36 ปี)

ฝ่ายชายปฏิเสธความรับผิดชอบหรือทอดทิ้ง ผู้หญิงเมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์และบอกฝ่ายชายให้รับรู้แต่เธอกลับถูกฝ่ายชายปฏิเสธไม่ยอมรับ บอกให้เธอไปทำแท้ง ขาดการติดต่อหรือทอดทิ้งหนีหายไป อาจเนื่องจากผู้หญิงส่วนใหญ่อยู่ในสถานะโสด และความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับฝ่ายชายเป็นไปในลักษณะที่ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบหรือแต่งงานกัน เมื่อเกิดการตั้งครรภ์

จากชีวิตของผู้หญิงระหว่างการตั้งครรภ์ ตั้งแต่การรับรู้ถึงการตั้งครรภ์จนเกิดความรู้สึกเสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะไม่ได้เป็นอย่างที่คาดหวัง ต่อมามองความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับฝ่ายชายหรือครอบครัวยังถูกปฏิเสธหรือไม่ยอมรับอีก ทำให้ผู้หญิงต้องเผชิญปัญหาทุกอย่างเพียงคนเดียว เมื่อไม่มีพร้อมใด ๆ ในการตั้งครรภ์ ผู้หญิงจึงตัดสินใจต้องการทำแท้ง แต่ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตามทำให้การทำแท้งไม่สำเร็จ ทางเลือกสุดท้ายคือการตั้งครรภ์ต่อ และเพื่อให้การตั้งครรภ์ต่อสำเร็จไปจนถึงการคลอดบุตร จำเป็นต้องการความช่วยเหลือโดยคำตอบก็คือบ้านพักชั่วคราวที่พักพิงทั้งทางกายและใจ ช่วยให้พวกเธอรู้สึกปลอดภัยและไม่ว่างใจว่าตนเองแตกต่างจากสังคม เพราะมีผู้หญิงอีกหลายคนที่พบเจอเหตุการณ์คล้ายกันและยังมีคนที่เข้าใจพวกเธออยู่

3.3 จากชีวิตหลังคลอด

เมื่อชีวิตของผู้หญิงต้องมาพึ่งบ้านพักชั่วคราวขณะที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม หากคลอดบุตรแล้วทางบ้านพักยังให้ความช่วยเหลือทั้งการรับเลี้ยงบุตรให้ผู้หญิงก่อนเมื่อผู้หญิงพร้อม เลี้ยงด้วยตัวเองค่อยกลับมารับบุตรและช่วยเหลือติดต่อประสานงานในกรณีที่ผู้หญิงต้องการยกบุตรให้มูลนิธิเพื่อหาครอบครัวบุญธรรมให้แก่เด็ก แสดงให้เห็นว่าชีวิตเมื่อเดินทางมาถึงช่วงหลังคลอดของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทางเลือกกลับไม่ใช่การเลี้ยงลูกด้วยตัวเองได้ตั้งแต่ต้น แต่พวกเธอมีอยู่ 2 ทางเลือก คือ ผากเลี้ยงบุตรไว้ก่อนและการยกบุตรให้กับมูลนิธิ

การฝากเลี้ยงบุตร ความไม่พร้อมของผู้หญิงจากปัญหาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หรือยังเรียนหนังสืออยู่ ทำให้ไม่สามารถดูแลเลี้ยงลูกได้ด้วยตัวเองตั้งแต่หลังคลอด จึงจำเป็นต้องฝากเลี้ยงลูกไว้กับบ้านพักชั่วคราว โดยในการศึกษามีเพียงผู้หญิงคนเดียวเท่านั้นที่ฝากเลี้ยงและยกลูกเป็นบุตรบุญธรรมให้ญาติก่อน โดยผู้หญิงคิดว่าเมื่อไหร่ที่ตนเองมีความพร้อมก็จะกลับมารับลูกไปเลี้ยงเอง

ยกบุตรให้มูลนิธิ เมื่อผู้หญิงเห็นว่าตนเองไม่สามารถเลี้ยงลูกได้แน่นอน เพราะปัญหาค่าใช้จ่ายเดิมที่มากอยู่แล้วจนหาทางออกไม่ได้หรือต้องการปกปิดสังคมไม่ให้ใครรู้ว่าตนเองมีลูก เพราะต้องการกลับไปยังสังคมเดิมโดยไม่ถูกนินทาหรือกล่าวหาว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี และพวกเธอยังสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนเดิมเช่นก่อนการตั้งครรภ์ ซึ่งหากเลือกยกบุตรให้มูลนิธิแล้วหลังจากนั้นผู้หญิงจะไม่สามารถกลับมารับลูกได้อีก แต่บางคนยังไม่มี การตัดสินใจใด ๆ เนื่องจากรอติดต่อกับฝ่ายชาย เพราะหากฝ่ายชายรับเลี้ยงลูกก็จะยกลูกให้เขาเลยแต่หากไม่รับจึงจะยกลูกให้มูลนิธิ

ดังเรื่องราวของ เบียร์ เมื่อทราบว่าตั้งครรภ์เธอบอกเรื่องนี้กับแฟนและย้ายไปอยู่ด้วยกัน ต่อมาเกิดทะเลาะมีปากเสียงกันจึงขาดการติดต่อกับฝ่ายชาย เธอปรึกษายายและคิดว่าหากคลอดลูกแล้วจะฝากเลี้ยงไว้ก่อนกับบ้านพักชั่วคราว ถ้าหากติดต่อกับฝ่ายชายจึงจะยกลูกให้เขาดูแล แต่ถ้าติดต่อไม่ได้เธอจะยกลูกให้มูลนิธิ

ดังเรื่องราวของ ชมพู่ เธอตั้งครรภ์ที่เกิดจากการถูกพี่ชายข่มขืน และด้วยภาระค่าใช้จ่ายเงินใช้แต่ละวันแทบไม่มี เธอจึงตัดสินใจยกลูกให้มูลนิธิ ผู้วิจัยสัมภาษณ์เธอขณะอีกหนึ่งอาทิตย์ทางมูลนิธิจะมารับลูกของเธอไปดูแล ระหว่างเล่าเรื่องยกลูกให้มูลนิธิ เธอร้องไห้ กอดและหอมลูก

“แต่ใจจะขาดอยู่แล้ว จะยกลูกไป (หน้าตาคลอ เสียงสั่น) ทั้ง ๆ ที่เราไม่ต้องการเป็นแบบนี้...มันมีทั้งดี กับทั้งเสียใจ ดีคือลูกมีอนาคตที่ดี ดีกว่าอยู่กับเรา อดมือ กินมือ ถามว่าจะได้เรียนดี ๆ ใหมจะได้อยู่ยังไง... (สูดน้ำมูก ร้องไห้) แล้วก็อีกอย่างเนอะ สายเลือดเรา มันก็ร้องไห้ทุกวัน เลี้ยงลูกถ้าเกิดรู้ว่าลูกจะไปวันไหน อาทิตย์อย่างงี้ ก็ร้องไห้ทุกวัน (เสียงสั่นตลอด) มันทำใจไม่ได้ อีกด้านหนึ่ง ให้เขามีอนาคตที่ดี... มันทรมาณมาก (ร้องไห้หนัก กอดและหอมลูก)” (ชมพู่, อายุ 34 ปี)

“ให้กับมูลนิธิที่เราติดต่อไป ก็ยกมอบให้เขาเลย มันไม่ไหว ถามว่าอยากเลี้ยงลูกใหม่ มันก็ต้องอยากแหละ เราเลี้ยงเอง แต่ว่ามันไม่ได้จริง ๆ ไปถามว่าตัดสินใจแล้ว คุณจะตัด คุณจะกลับมาตัดสินใจ ไม่มีสิทธิ์กับลูกอีกนะ อะไรแบบนี้ ก็โอเค คิดถึงก็คิดถึงได้แค่นี้” (ปาน, อายุ 25 ปี)

“ก็คือ ถ้าพี่ชายไม่สะดวกก็จะทำงานก่อน แล้วลูกนี่ก็จะฝากเลี้ยงก่อน แต่ใจก็คืออยากทำงาน ไม่อยากเป็นภาระเค้า” (มิน, อายุ 33 ปี)

“คงจะต้องเป็นการฝากเลี้ยงนั้นแหละ ต้องไปดูเรื่องงานต้องไปหางานใหม่” (กวาง, อายุ 32 ปี)

การศึกษาพบผู้หญิงเพียงคนเดียวที่สามารถนำลูกกลับไปเลี้ยงเองได้ เพราะฝ่ายชายกลับมารับผิดชอบคือกรณีของ ผักกาด อายุ 36 ปี ซึ่งช่วงตั้งแต่ว่าตั้งครรภ์และอุ้มท้องจนมาถึงวันที่ใกล้คลอด ฝ่ายชายไม่เคยให้ความช่วยเหลือหรือรับผิดชอบใด ๆ เลย กระทั่งหลังคลอดแล้วเขาถึงกลับมารับผิดชอบ โดยวางแผนให้เธอและลูกกลับไปอยู่กับแม่ของเขาในต่างจังหวัด สิ่งนี้สร้างความสุขให้กับผักกาดอย่างมากเพราะเธอรอดจากการรับผิดชอบของฝ่ายชายมาตลอด

จากชีวิตหลังคลอดของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นถึงความไม่พร้อมที่ผู้หญิงเผชิญเห็นได้จากการที่ไม่สามารถรับลูกไปเลี้ยงด้วยตนเองตั้งแต่หลังคลอด แต่ต้องเลือกฝากเลี้ยงหรือยกบุตรให้มูลนิธิ

4. เสียงจากผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ความรู้สึกหรือความคิดของผู้หญิงเหล่านี้ต้องการให้สังคมเข้าใจถึงชีวิตของพวกเธอ ไม่อยากให้ซ้ำเติมในเรื่องที่ผ่านมาแล้ว ย่อมมองคนที่พลาดเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นคนที่ไม่ดี และผู้หญิงยังต้องการข้อมูลที่ละเอียดเกี่ยวกับทางเลือกเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมขึ้น เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขชีวิตของพวกเธอ

“ไม่มีใครอยากเป็นแบบนี้ ไม่มีใครอยากโดนแบบนี้” (ชมพู่, อายุ 34 ปี)

“อยากให้เขา เหมือนอยากให้มองคนที่ทำผิดพลาด มองว่า จุดหนึ่งตัวเองก็ต้องเคยผิดพลาดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกัน ย่อมมองคนที่ผิดพลาด เป็นคนที่ไม่ดีทั้งหมด...” (ปาน, อายุ 25 ปี)

“เขายกลูกก็จริง ก็คือเด็กจะได้มีชีวิตที่ดีกว่า ในเมื่อแม่ไม่พร้อม...แล้วก็ยก บางทีเขาอาจจะใช้ชีวิตที่ดีขึ้นกว่านี้ ถ้าคุณไม่พร้อมจริง ๆ อะไรอย่างงี้ มันก็เป็นวิธีหนึ่งที่ให้ทางออกเรา” (ฝน, อายุ 32 ปี)

“ไม่ช่วยก็ไม่ต้องซ้ำ อ้าว ถ้าพูดแบบปากดีก็จะบอกว่าไม่ช่วยก็อยู่เฉย ๆ ไม่ต้องพูด เพราะว่าในความไม่พร้อม ซึ่งหนึ่งมันเป็นปัญหาแล้วสำหรับคนคนนั้น...ไม่มีใครท้อไม่พร้อม แล้วมาหาระรีน (เสียงดัง) ป่าวประกาศหรอกว่า เฮ้ย กูท้อไม่มีพอวะ ไม่มีอะ (เสียงสูง)” (ซออุ้, อายุ 25 ปี)

“หนูจะพูดยังไงดี คือก็อยากให้เข้าใจ คนเรามันก็มีเรื่องผิดพลาดกันได้ทุกคน คือในใจมันก็ไม่อยากให้เกิดขึ้นหรือเรื่องแบบนี้ แต่ในเมื่อมันผิดพลาดแล้วเราก็มารู้จะทำยังไงล่ะ แล้วอีกอย่างแบบของหนู ครอบครัวไม่เข้าใจด้วย คือเหมือนว่าเอาเรามาปล่อยทิ้งไว้แบบนี้” (เบียร์, อายุ 21 ปี)

สรุปและอภิปรายผล

วิจัย “ฉากแห่งชีวิตในหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตั้งครรภ์ต่อ” สามารถนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. เหตุผลของความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์ แม้เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าแค่ไหนโลกจะเปิดกว้างเพียงใด แต่ในสังคมไทยยังมีผู้หญิงที่ต้องตกอยู่ในภาวะ “ตั้งครรภ์ไม่พร้อม” โดยความไม่พร้อมของผู้หญิงอาจมาจากเพียงเหตุผลเดียวหรือหลายเหตุผลทับซ้อนกันทั้งความไม่พร้อมจากฝ่ายชายไม่รับผิดชอบหรือทอดทิ้ง มีภาระค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ [12] และครอบครัวหรือสังคมไม่ยอมรับเธอ เพราะค่านิยม ความไม่เท่าเทียมของหญิง-ชาย และบรรทัดฐานกล่าวถึงการท้องไม่มีพ่อ ท้องในวัยเรียนหรือท้องก่อนแต่งงานว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ทำให้ท้ายสุดผู้หญิงต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพังซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นทำให้ผู้หญิงเลือกทำแท้ง [13]

2. ต้นเหตุของการตั้งครรภ์ครั้งนี้ คำว่าไม่พร้อมต่อเนื่องมาซึ่งสาเหตุของการตั้งครรภ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การคุมกำเนิดไม่ถูกวิธี ขาดประสิทธิภาพหรือไม่คุมกำเนิดเลย [14] และไม่พบผู้หญิงเลือกการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวระยะยาว เช่น การใส่ยาฝังคุมกำเนิด หรือการใส่ห่วงคุมกำเนิด ซึ่งเป็นสิ่งช่วยตอกย้ำถึงการเข้าไม่ถึงบริการคุมกำเนิดที่หลากหลายของผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ โดยเฉพาะวัยรุ่นและผู้หญิงที่ไม่ได้แต่งงาน [15] นอกจากนี้ยังพบว่าเกิดการตั้งครรภ์จากการถูกข่มขืน

3. ฉากชีวิตของผู้หญิง การศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความไม่พร้อมของผู้หญิงตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์ ระหว่างการตั้งครรภ์และหลังคลอด เริ่มต้นมองย้อนกลับไปยังชีวิตของผู้หญิงตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ โดยผู้หญิงมาจากครอบครัวที่แตกแยกพ่อและแม่หย่าร้าง และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมยังเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงที่มาจากครอบครัว “สมบูรณ์” ที่มีทั้งพ่อ แม่และฐานะดี ส่วนเรื่องของสังคมและเศรษฐกิจ ผู้หญิงส่วนใหญ่มีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง อยู่ในสังคมที่มองการตั้งครรภ์ก่อนแต่งงานหรือก่อนวัยอันควรหรือการท้องไม่มีพ่อเป็นเรื่องที่ไม่ดี หากมองถึงพื้นฐานของชีวิตผู้หญิงก่อนการตั้งครรภ์ จะเห็นถึงความไม่พร้อมทั้งครอบครัวที่อาจไม่มีคนสนับสนุนคอยช่วยเหลือ หรือสังคมที่ไม่ยอมรับพวกเขาเมื่อเกิดการตั้งครรภ์

ผู้หญิงเข้าสู่ช่วงชีวิตระหว่างการตั้งครรภ์โดยเริ่มตั้งแต่การรับรู้ถึงการตั้งครรภ์จากการสังเกตความผิดปกติของร่างกายที่เปลี่ยนแปลง และเมื่อรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ก็รู้สึกตกใจ เสียใจและผิดหวัง เนื่องจากเกิดจากความไม่ได้ตั้งใจ ผู้หญิงบางคนรู้สึกดีใจเพราะตั้งใจจะมีลูกกับฝ่ายชาย แต่เกิดความไม่พร้อมภายหลังความรู้สึกดีใจกลับแทนที่ด้วยความผิดหวังและทุกข์ใจแทน

เมื่อเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นผู้หญิงซึ่งมีสถานะโสดและยังไม่ได้แต่งงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและฝ่ายชายที่ไม่มีสิ่งผูกมัดใด ทำให้ฝ่ายชายปฏิเสธรับผิดชอบหรือทอดทิ้งไปได้ง่ายตาย จึงส่งให้การแก้ปัญหาและตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้หญิงเพียงคนเดียว อีกความสัมพันธ์หนึ่งที่สำคัญคือ ผู้หญิงบางคนถูกฝ่ายชายใช้ความรุนแรงทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งการศึกษาก่อนหน้านี้ในผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและมาอยู่ในบ้านพักชั่วคราวพบเช่นเดียวกันว่า ความสัมพันธ์กับฝ่ายชายเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้หญิงมีความไม่พร้อมที่จะตั้งครรภ์ต่อ [16] ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและครอบครัว พบว่า ครอบครัวไม่ยอมรับผู้หญิงเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมขึ้น เพราะไม่ได้เป็นไปตามที่ครอบครัวคาดหวังไว้ [7]

ทางออกสำหรับผู้หญิงเกือบทุกคนที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเคยคิดทำแท้งแต่ไม่สำเร็จเนื่องจากมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการทำแท้ง เกรงกลัวบาปกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ว่า การพยายามหาทางออกของผู้หญิงเมื่อต้องอยู่ในสภาวะตั้งครรภ์ไม่พร้อมท้ายสุดต้องเลือกตั้งครรภ์ต่อ เพราะไม่สามารถทำแท้งได้จากเหตุผลที่ว่าเกิดความรู้สึกผิดบาป เชื่อเรื่องเวรกรรม เป็นห่วงตัวเอง ได้รับความรักความเข้าใจจากครอบครัว และครอบครัว และค่าใช้จ่ายสูงในการทำแท้ง [17] [7] ในการศึกษาครั้งนี้พบเพิ่มเติม คือ ผู้หญิงที่เคยคิดทำแท้งและพยายามทำด้วยตัวเองโดยใช้วิธีของหนักหรือตีแม่เหล็กแล้วแต่ก็ไม่สำเร็จ และไม่สามารถทำแท้งที่

ปลอดภัยได้เนื่องจากอายุครรภ์เกิน ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้พวกเขาต้องเลือกตั้งครรภ์ต่อไปทั้งที่ไม่ใช่ความต้องการของพวกเขา

ผู้หญิงเมื่อชีวิตจำเป็นต้องเลือกตั้งครรภ์ต่อ อุปสรรคต่อมาคือปัญหาค่าใช้จ่าย สังคมไม่ยอมรับและไม่เข้าใจ ส่งผลให้พวกเขาต้องปกปิดเรื่องนี้ไว้ เพื่อจะได้หนีจากข้อกล่าวหาต่าง ๆ ส่วนด้านครอบครัวไม่ให้ความช่วยเหลือและฝ่ายชายก็ปฏิเสธไม่ยอมรับหรือไม่มีความรับผิดชอบ [18] ทำให้ผู้หญิงต้องพยายามแก้ปัญหาเพียงคนเดียว สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุผลให้ผู้หญิงต้องหันหน้ามาพึ่งบ้านพักชั่วคราวซึ่งเป็นที่พักพิงทั้งกายและใจ และช่วยให้พวกเขาารู้สึกถึงความปลอดภัยจากการถูกตีตราจากสังคมภายนอก และยังได้พบกับผู้หญิงที่เผชิญเรื่องราวคล้ายกันทำให้รู้สึกไม่ถูกมองว่าแตกต่างเหมือนกับสังคมข้างนอกที่มองมา

เมื่อผู้หญิงต้องเลือกตั้งครรภ์ต่อทั้งที่ยังไม่พร้อม และเกิดความไม่พร้อมหลังคลอด โดยเห็นได้จากการที่ผู้หญิงต้องฝากเลี้ยงลูกไว้กับบ้านพักชั่วคราวหรือญาติก่อน และการยกบุตรให้กับมูลนิธิหากประเมินแล้วว่าตนเองคงไม่พร้อมที่จะเลี้ยงลูกได้แน่นอน

4. เสี่ยงจากผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม พวกเขาเพียงต้องการให้สังคมเข้าใจถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ไม่ตอกย้ำกับความผิดพลาดที่พวกเขาก็ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น และต้องการข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกที่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขชีวิตของตนเอง เมื่อเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมขึ้น

และหากวิเคราะห์ตามวาทกรรมของฟูโกต์ที่มองวาทกรรมหรือความรู้ มีความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ สังคม และรัฐ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจสิ่งใดถูกผิด [19] จะเห็นว่า การรักษานวลสงวนตัวเป็นวัฒนธรรมไทยที่ผู้หญิงไทยต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย [20] งานวิจัยนี้ได้อธิบายถึงผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยเฉพาะผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานถูกสังคมมองว่าปฏิบัติผิดแปลกไปจากที่ควรเป็น ผู้หญิงบางคนเมื่อตั้งครรภ์ก็เลือกปิดบังครอบครัวและสังคมเนื่องจากมีความกังวลกลัวการดูถูกนิทาหรือคำกล่าวหาจากคนในสังคมถึงการท้องแต่ไม่มีพ่อ หรือท้องในวัยเรียน ต่างถูกมองเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ผู้หญิงจึงต้องหาทางออกจากสังคมนั้น

ทางเลือกของผู้หญิงเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทางเลือกแรกคือการเลือกทำแท้ง และหากไม่สามารถทำได้สำเร็จ พวกเขาต้องจำใจต้องตั้งครรภ์ต่อโดยที่ชีวิตมีความไม่พร้อมตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ และหลังคลอด ผู้หญิงมีทางเลือกเพียงพอแล้วหรือยังเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม งานวิจัยนี้หวังให้สังคมยอมรับและเข้าใจถึงชีวิตของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมว่าพวกเขาต้องผ่านช่วงเวลาหรือเหตุการณ์ใดบ้าง และเมื่อตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อพวกเขามีทางเลือกใดในข้อจำกัดของชีวิต เราจะมีส่วนช่วยเหลืออย่างไรให้ผู้หญิงไม่ต้องตกอยู่ในสภาวะเช่นนี้หรือเมื่อเกิดขึ้นแล้วเราจะทำอย่างไรให้พวกเขามีทางออกที่ดีที่สุดโดยได้ตัดสินใจด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. กรมอนามัย ควรร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาคประชาสังคม เช่น สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย หรือภาคเอกชน เช่น สมาคมเภสัชกรชุมชน สมาคมร้านยา เป็นต้น ในการให้ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดอย่างต่อเนื่อง ควรมีการส่งเสริมและสร้างสิ่งแวดล้อมของระบบบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงบริการคุมกำเนิดและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์และก่อนเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์

2. บุคลากรในหน่วยงานที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา คือ อาจารย์แนะแนวในสถานศึกษา บุคลากรทางสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาทางสายด่วน การให้คำปรึกษาควรคำนึงถึงบริบทชีวิตของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ครอบครัว คนรัก และควรสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้หญิงสามารถตัดสินใจเองได้ ทั้งการตั้งครรภ์ต่อหรือยุติการตั้งครรภ์

3. หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ควรมีการสร้างพลังอำนาจให้ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพื่อให้เกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในการตัดสินใจกับทางเลือกทั้งการเลือกตั้งครรภ์ต่อหรือยุติการตั้งครรภ์

และสร้างให้ผู้หญิงเกิดความเข้มแข็งเชื่อในศักยภาพของตนเอง ระหว่างการตั้งครรภ์และหลังคลอดหรือยุติการตั้งครรภ์ เพื่อให้ก้าวผ่านวิกฤติของชีวิตและกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างเข้มแข็งและมีคุณภาพต่อไป

4. สถาบันครอบครัว ผู้ปกครองควรเป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ และควรเปิดใจในเรื่องเพศศึกษาเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

1. ศึกษาติดตามชีวิตของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เมื่อออกจากบ้านพักชั่วคราว เพื่อจะได้เห็นมุมมองชีวิตหลังตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อ ทั้งผู้หญิงที่เลือกเลี้ยงบุตรเองและผู้หญิงที่ยกบุตรให้มูลนิธิ

2. ศึกษาชีวิตของเด็กที่เกิดจากผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมในแต่ละช่วงวัยว่าเป็นอย่างไรบ้าง

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. เนื่องจากข้อจำกัดของทางบ้านพักฉุกเฉิน ทำให้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแฟ้มได้บางส่วน
2. ความไม่หลากหลายของสถานที่ในการเก็บข้อมูล เพราะบ้านพักชั่วคราวที่ให้ความช่วยเหลือผู้ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีหลายแห่ง และบางแห่งอยู่ในช่วงปรับปรุงไม่สะดวกให้เข้าเก็บข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

เป็นผลงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประเภททุนวิจัยทั่วไปสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามสัญญาเลขที่ TUGG 55/2562

เอกสารอ้างอิง

- [1] Sedgh, G., Singh, S., & Hussain, R. (2014). Intended and Unintended Pregnancies Worldwide in 2012 And Recent Trends. *Studies in Family Planning*, 45(3), 301-314.
- [2] กรมอนามัย สำนักอนามัยเจริญพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). รายงานเฝ้าระวังการแท้งประเทศไทย พ.ศ. 2558. สืบค้นจาก http://rh.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=146
- [3] สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2560). รายงานการเฝ้าระวังโรค 506. สืบค้นจาก <http://doe.moph.go.th/surdata/index.php>
- [4] นาถฤดี เต็นดวง. (2552). อำนาจและความขัดแย้งบนร่างกายผู้หญิง : สิทธิการเจริญพันธ์และเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิง : แนวคิดสตรีนิยม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธารน้ำใจ. พีเพอร์สซิสเต็ม.
- [5] สุชาดา รัชชกุล. (2541). การตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาและการตัดสินใจทำแท้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต (พัฒนศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [6] วาทีนีย์ วิชัยยา. (2556). แม่วัยรุ่น : ประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะ และเพศวิถี. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สังคมวิทยา). คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [7] สิริสุข เสี่ยงมศักดิ์. (2548). การเผชิญปัญหา ภาวะวิกฤต ภายใต้กระบวนการตัดสินใจเพื่อตั้งครรภ์ต่อของผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [8] กฤตยา อาชวนิจกุล, ทศนัย ชันตยาภรณ์, บุญพลอย ตูลาพันธ์, ศุภอาภา องค์กรสกุล, ณิชญา บุญภักดี, สุมาลี โจดทอง และจุฑารัตน์ ดวงนรินทร์ (บรรณาธิการ). (2561). เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม คู่มือคนทำงาน : ร่วมด้วยช่วยกันดูแล. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โครงการสายปฏิบัติการตั้งครรภ์ไม่วัยรุ่น 1663 และเครือข่ายส่งต่อบริการที่ปลอดภัย มูลนิธิแพथทูเฮลท์ (path2health).

- [9] ตรึงเนตร พรรณดวงเนตร. (2538). *บริการสังคมที่หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาต้องการ*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [10] ชาย โพธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- [11] เบญจา ยอดคำเนิน-แอ็ดติกัจ, และกาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การจัดการข้อมูล การตีความ และการหาความหมาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [12] Akbarzadeh, M., Yazdanpanahi, Z., Zarshenas, L., & Sharif, F. (2016). The Women'S Perceptions About Unwanted Pregnancy: A Qualitative Study in Iran. *Global Journal of Health Science*, 8(5), 189-196. <https://doi.org/10.5539/gjhs.v8n5p189>
- [13] กนกวรรณ ชรารวรรณ. (2548). *รายงานบันทึกประสบการณ์ของผู้หญิงที่ตั้งท้องเมื่อไม่พร้อม*. กรุงเทพฯ: บริษัทพีเอ็นพี กรุ๊ป.
- [14] Manzouri, L., Aghdak, P., Arbab, P., & Nematolahi, S. (2013). Unwanted Pregnancy: Causes, Preventive Methods and Effects on Family Health from the Perspective of Women with a History of Unwanted Pregnancy. *Journal of Isfahan Medical School*, 30(211), 1759-1769.
- [15] กำแหง จาตุรจินดา, และนงลักษณ์ บุญไชย. (2556). การแท้งที่ไม่ปลอดภัย : หนามยอกที่บั่นทอนสุขภาพและชีวิตหญิงไทย. *Ramathibodi Medical Journal*, 36(2), 171-176. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/ramajournal/article/view/102526>
- [16] Naravage, W., Vichit-Vadakan, N., Sakulbumrungsil, R. C., & Van der Putten, M. (2005). Factors Affecting Decision Making of Low Income Young Women with Unplanned Pregnancies in Bangkok, Thailand. *Southeast Asian J. Trop Med Public Health*, 36(3), 775-782.
- [17] หทัยทิพย์ ไชยวาที. (2551). *ประสบการณ์ด้านจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการปรึกษา). คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [18] Aziato, L., Hindin, M. J., Maya, E. T., Manu, A., Amuasi, S. A., Lawerh, R. M., and Ankomah, A. (2016). Adolescents' Responses to an Unintended Pregnancy in Ghana: A Qualitative Study. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*. 29(6), 653-658. <https://doi.org/10.1016/j.jpag.2016.06.005>
- [19] ธีรยุทธ บุญมี. (2557). *มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- [20] กฤตยา อาชวนิจกุล, และกนกวรรณ ชรารวรรณ. (2550). *วิเคราะห์วิธีคิดวิทยาในงานวิจัยเรื่องเพศวิถีกับเอ็ดส์ศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ มูลนิธิสร้างสุขภาวะทางเพศ มูลนิธิสร้างสุขภาวะผู้หญิง.